

Scoala și teatrul

O nouă toamnă ne-a adus și o nouă serie de studenți... Unii au plecat încă din vară — absolvenți —, spre a se întâlni cu publicul, alții, încă sfișiți, urcă scările Institutului de artă teatrală, străjuite de portrete celebre de înaintași...

Eliade Rădulescu, Aristia, Costache Caragiale, Millo, Pascali, Vellescu, Nottara, Lucia Sturdza Bulandra, Ion Manolescu, Victor Ion Popa, Maria Filotti...

Amintiri? Nu numai atât. Indemn la fapte și acțiuni.

Noua generație se bucură de o școală pentru care au visat, au luptat și ades au suferit înaintașii...

Acum 45 de ani urcam și eu treptele, la fel de emoționat, într-o clădire veche din târgul Iașului.

Fusesem pînă atunci „artist amator“, adică colindasem prin sate, într-o căruță hîrbuită, sub privegherea unui entuziast învățător de țară — Ion Anton.

La Iași am intrat la clasa lui State Dragomir, o figură interesantă a mișcării artistice ieșene. Actor și subtil intelectual, a avut marele merit de a ne călăuzi gustul spre un repertoriu de calitate. Și trebuie să amintesc de strădania continuă a profesorului de a insufla studenților săi pasiunea pentru cultură și studiu.

Parcă-l aud :

„Pentru nimic în lume nu aș renunța la bucuria imensă de a putea spune pe scenă cuvîntul bun și înălțător, de a propaga morala și cultura, de a introduce pe scena Teatrului Național — și pe cît mai multe scene din țară — cît mai multe piese din cea mai bună literatură, de a contribui cu entuziasmul, cu mințea și sufletul meu la cel mai indicat mijloc de civilizare și de înnobilitare a sentimentelor“.

Colegi de „clasă“ : G. Calboreanu, Sorana Țopa, N. Șubă. Alături de ei jucam rolul lui Postum din *Fintina Blanduziei*, Ion din *Pe malul gîrlei* de Olănescu-Ascanio. Am absolvit primul an cu „Nunta Zamfirei“ de Coșbuc.

După examen, m-a chemat cineva. Un om puternic, masiv ca un uriaș, cu ochi albaștri, imenși :

— Antoniu, fă o petiție. Te angajez la Național !

— Mulțumesc, domnule director Sadoveanu.

Printre tinerii angajați de „conu Mihai“ ne aflam : Gică Popovici, Aurel Ghișescu și alții...

Din păcate, profesorul State Dragomir a murit încă tînr, în vara anului 1920.

I-a urmat la catedră poetul Mihai Codreanu. Catedra pe care o conducea se numea : „dicție, citire expresivă, critică și psihologie teatrală“.

Poetul, evident, insista cu precădere asupra dicției și rostirii scenice a versurilor. El ne spunea adesea că, în artă, rolul profesorului este... „negativ“. El trebuie să arate elevului ceea ce nu trebuie să facă și să-l lase să caute, pentru că în artă trebuie să cauți, pentru ca să te poți găsi. Indemna elevii să se ferească de succes ieftin, de trivialitate. La cursurile sale teoretice ridica adeseori probleme ca : „armonicele și paraziții în teatru“ (plecînd de la ideea sunetelor lăuntrice armonice din acustică), „punctele de viabilitate în teatru“ (elementele vii ale convenției teatrale)...

Ca și de la State Dragomir, mi-au rămas în minte, și de la el, cuvinte memorabile :

„Arta o dă numai sentimentul trecut prin rațiune. Lirismul pur este insuficient. Trebuie ca rațiunea să intervină, să supună sentimentul, și atunci abia va fi artă...”

Umbrele profesorilor parcă ne privesc și astăzi, și îndemnul lor ne stăruie în inimi.

Ne-au crescut acei profesori care vedeau scena ca pe o tribună de „îndreptare a rețelor”, de biruire a „măravurilor sociale”...

Înfruntasem frigul, foamea, ne încălzeam la incandescența unui vers și visam la ospățul lui Ragueneau din *Cyrano*.

Repetam toți de-a valma, într-o săliță veșnic friguroasă. Bibliotecă ? Putea să încapă toată în tasca unui grefier. Burse ? Cîteva bani pe seară, în figurație. Angajamente ? Doi-trei în fiecare an. Restul ?... Mai umpleau încă două-trei „cărute cu paie”, care băteau drumurile de țară...

Au trecut ani, mulți ani...

În 1940 am început activitatea de profesor la Conservatorul particular „Astra”. Opt ani. Și, din 1948, iată-mă... tînar asistent al maestrului Storin, apoi lector...

* * *

1964. Toamna. Sînt profesor al anului I. Bobocii. Candidații la glorie urcă treptele...

Ce să le spunem mai întîi ?

Să vizităm Institutul de sus pînă jos : clasele, laboratoarele, utilajul modern, biblioteca cu 40.000 de volume ; sălile de lectură și documentare, sălile de proiecție, depozitele de costume și recuzită teatrală.

În climatul școlii de artă, elevul trebuie să devină o personalitate complexă și multilaterală.

El va fi deci un adevărat actor, regizor, operator sau teoretician de teatru sau film după ce va fi urmat una din secțiile respective.

Continuînd tradițiile mari ale artei scenice realiste și orientat în spiritul științei, esteticii marxiste, învățămîntul artei exprimă azi o unitate trainică între teoria artei și practica artistică. Punctul de plecare îl constituie convingerea că sistemul pedagogic trebuie să urmărească pregătirea studenților la toate disciplinele din planul de învățămînt, că talentul nu poate înflori decît printr-o asimilare armonioasă a cunoștințelor practice, care pun în valoare forța adevărului vieții și a omului nou. În același timp, formarea viitorului teoretician de teatru are în vedere dezvoltarea sa complexă ca om de cultură și artă.

Iată obiectivele întregului nostru corp didactic, ale profesorilor, conferențiarilor, lectorilor, asistenților, din diverse generații.

Se cunosc condițiile de viață ale studenților, calitatea căminelor, cantinelor, faptul că peste 60 la sută din ei sînt bursieri, iar unii chiar bursieri republicani, tot ceea ce a fost realizat de partid și guvern pentru concentrarea tuturor preocupărilor studenților spre învățatură și pregătire profesională.

Iată împrejurările cu adevărat festive ale sărbătoririi școlii noastre.

Bucuria clipei de față se împletește cu reveria amintirilor.

Ne simțim asemenea componentelor unei ștafete : ne trecem o făclie aprinsă acum o sută de ani, a cărei lumină, departe de a scădea, sporește în aerul puternic al vieții noastre noi...

În această toamnă însoțită, în ciuda celor o sută de ani, în Institutul nostru bate un vînt de primăvară.

Cu respectuos omagiu față de iluștrii înaintași, cu ochii limpezi spre viitor, închinăm din inimi un : Gaudeamus !

Costache Antoniu

artist al poporului

rectorul Institutului de artă teatrală

și cinematografică „I. L. Caragiale”